

Bilmecelerle Acil Tıp

NOBEL TIP KİTABEVLERİ

NOBEL TIP KİTABEVLERİ

Bilmecelerle Acil Tıp

Editörler
Dr. Başar Cander
Dr. Cengiz Yakıncı

ISBN: 978-605-335-833-6 Sertifika No: 50192

Minyatür Tasarımı ve Kapak Görseli
Doç. Dr. Funda Koçer ve Öğrencileri
Kader Yumuşak (67-69-71), Bükra Özyapar (87-89), Dilan Aydın (79-84)
Fatma Beyza Bilgen (73-75-77), Elif Yelten (83-85-91), Nurdan Güllüce (95-93)

Görsel Yayın Yönetmeni
Öğr. Gör. Bünyamin Bayram

Bilmece Yazarları

Dr. Filiz Koç
Dr. İlknur Ucuz
Dr. Engin Aydın
Dr. Emre Bülbül
Dr. Bahadır Taşlıdere
Dr. Öznur Adıgüzel Akman
Dr. Ayşenur Akatlı
Özlem Önal Erkurt
Stj. Dr. İsmail Gencer
Stj. Dr. H. Nihal Köseoğlu
Dr. Yiğit Uyanıkgil
Dr. Kutsal Yörükoğlu
Dr. Ümit Evran
Dr. Özcan Özeke
Dr. Cengiz Yakıncı
Dr. Yaşar Durmaz
Dr. Ergün Sönmezgöz
Dr. Ahmet Kan
Dr. Özlem Aksoy
Stj. Dr. Fatih Dişlioğlu
İbrahim Şaşma
Dr. Sultan Tuna Akgöl Gür
Dr. Oğuzhan Bol
Stj. Dr. Harun Karabiber
Dr. Sema Yılmaz

Adres
Nobel Tıp Kitabevleri Millet Cad. No: 111 Çapa-İstanbul
Tel: (0212) 632 83 33 E-posta: destek@nobeltip.com

Baskı
Doğu Mat Grup, Malatya
Ekim 2023 - İstanbul **Matbaa Sertifika No:** 45496

ATUDER 1999 Acil Tıp Uzmanları Derneği

katkılarıyla
Her hakkı Acil Tıp Uzmanları Derneğine aittir.

Sunuş

Bilmeceler, insanları düşünmeye sevk eder, bilginin akılda kalıcılığını sağlar ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getirir. Tıbbi bilmeceler (*medical riddles)* de benzer özelliklere sahip olup tıp eğitimi ve tıp eğitmenliği sırasında yararlanabileceğimiz eşsiz bir eğitim yöntemidir.

Bilmeceler bizim kültürümüzün önemli bir ögesi olmasına rağmen tıp eğitiminde kullanımı yok denilecek kadar sınırlıdır. Bu yaraya derman olmanın ilk adımı olarak Şubat 2022 tarihinde Hematolojik Nadir Hastalıklar Derneğinin desteğiyle ***Bilmecelerle Tıp*** kitabı yayımlandı. Bu güçlü düşünce, Çukurova Tıp Fakültesinde "Tıbbi Bilmeceler" ve ATUDER tarafından "Bilmecelerle Acil Tıp" yarışmalarının açılmasına vesile oldu. Bu konuda videolar* üretildi. Yine Hematolojik Nadir Hastalıklar Derneğinin desteğiyle bu konudaki ikinci kitap ***Bilmecelerle Tıp 2023*** yayımlandı. Kitabın bilmeceleri yirminin üzerindeki meslektaşımız ve öğrencilerimizle birlikte üretilen yeni bilmecelerden oluştu.

Elinizdeki ***Bilmecelerle Acil Tıp*** kitabı; Dr. Filiz Koç, Dr. Ümit Evran, Dr. Ayşe Nur Akatlı, Dr. Yaşar Durmaz, Uzm. Dr. Öznur Akman, Dr. İlknur Ucuz, Dr. Özcan Özeke, Dr. Emre Bülbül, Dr. Cengiz Yakıncı'dan oluşan tıbbi bilmece çekirdek kurulunun ürettikleri, "Bilmecelerle Acil Tıp" yarışmasına gönderilen bilmeceler ve yirminin üzerindeki meslektaşımız ile tıp öğrencisinin ürettikleri bilmecelerden oluştu.

Sanat ve tıbbın ortak yanı ikisinin de insanı tedavi edici olmasıdır. İşte şifa dağıtan bu muhteşem ikili daha önce yayımladığımız kitaplarda çok güzel övgüler almıştı. Bu kitabımızda da tıbbi bilmecelere minyatür sanatçısı Doç. Dr. Funda Koçer muhteşem minyatürleri eşlik etti.

Başta ATUDER olmak üzere kitaba katkıda bulunan tüm meslektaşlarımıza ve öğrencilerimize teşekkür ederim. Tıp eğiticileri ve öğrencilerine daha **çok** tıbbi bilmece üretmeliyiz.

Daha iyiye… Daha güzele…

Dr. Cengiz Yakıncı

*https://www.youtube.com/watch?v=DeGQWwnZLm4
https://www.youtube.com/watch?v=RMdxaZSTK5M

Minyatür

Minyatür

Minyatür, geleneksel Türk sanatlarının önemli bir dalı olup Türklerin Orta Asya'da tarih sahnesine çıktıkları devirlere kadar uzanır. Minyatür kelimesi, Orta Çağ Avrupası'nda hazırlanan el yazmalarının bölüm başlarında metnin ilk harfinin etrafına kızıl-turuncu **minium** ile (sülüğen, sülyen, kırmızı kurşun tozu) yapılan **miniatura** adlı tezhipten gelmekte ve "sülüğenle boyanmış" anlamını taşımaktadır ancak, zamanla **minor** (küçük) kelimesinin etkisinde kalarak "küçük (resim)" anlamını da kazanmıştır. İslam sanatında minyatüre "tasvir", minyatür sanatçısına "musavvir" veya "nakkaş" adı verilmiştir. İtalyanca "*miniatura*", Fransızca "*miniature*" oradan da Türkçeye girmiştir.

Minyatür, yazılan el yazması metinleri açıklamak, yazılı metni insanların daha iyi anlayabilmesi ve kavrayabilmesini sağlamak amacıyla yapılan resimlerdir. Zengin renk paletinin yanı sıra altın, gümüş gibi metaller de kullanılmıştır. Minyatür sanatının en önemli özelliği, anlatılmak istenen konunun eksiksiz olarak aktarılmasıdır. Perspektifin dikkate alınmaması, figürlerin birbirini kapatmayacak şekilde dizilmesi, şahısların büyüklüklerinin onların toplumdaki önemlerine göre belirlenmesi, en ince ayrıntıya kadar çizilmesi, ışık gölge etkisinin ince taramalarla tespit edilmesi minyatürün başlıca dikkate aldığı hususlardır.

Doç. Dr. Funda Koçer

Haber vermek için kullanmalı,
Göçük altındakinde de olmalı,
Yoksa ritmik ses oluşturmalı.

düdük

Hacetin boz bulanık coşkun hâli,
Uzak durun ey ahali.

İsha!

Ağlar susar, safralı kusar, çilek jölesi kaka yapar, görene hedefi var.

Boynumu eğdim öne,
Elektrik yayıldı ellerime.

Tedavi edilmezse hipertansiyon,
Beklenebilir bu komplikasyon,
Çaresidir nazal tampon.

epistaksis

Yumrukların hedefidir,
Boksörlerin kaderidir,
Son adres KBB acilidir.

nazal kemik kırığı

Havuzun keyfini çıkardım sanırsın,
Kurcalarsan kulağını,
Ağrıdan zıplarsın,
Soluğu acilde alırsın.

otitis eksterna

Cildin sarı, bedenin alev, sağ üst kadranda ağrı gezer.

akut kolanjit

Göçükten çıktı sanırsın güçlü,
Konuşup güldü, şakalaşıp öldü.
Olay yerinde bakılmalı,
Hemen teşhis konulmalı.

hiperpotasemi

Yer kabuğunun aritmisi,

Sağlam olmalı şehrin mimarisi,

Önlem almaktır tek çaresi.

deprem

Televizyon, pandemi eve tıktı,
O geldi evleri yıktı.

altı saat

Coğrafya kaderimizse
Ne yapmalı ülkemizde?

deprem önlemleri

Turnikesiz kanda bakılmalı,
Düzeyi bilinmeden B_{12} vitamini yapılmamalı.

potasyum

Kalın bağırsağın diğer adı,
Binayı taşıyan ana yapı.

kolon

نقش

Sosisten alır adını,
Almanya ana vatanı,
Yapar nöromüsküler kavşak hasarı.

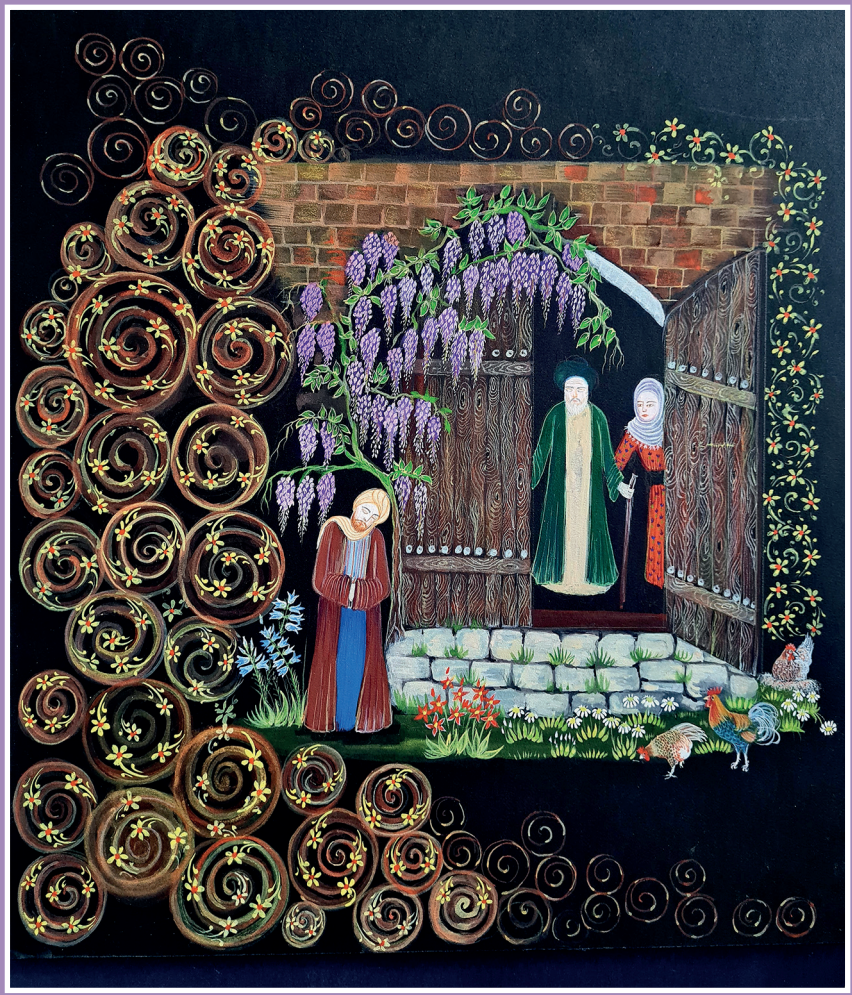
botulismus

Arı soktu beni,

Kesip attı nefesimi,

Adrenalin kurtardı bedenimi.

anafilaksi

Karasu derler adına,
Göz küresini palpe et unutma.

Kulakçık zelzelesi,
En korkulan yıkımı "inme"si.

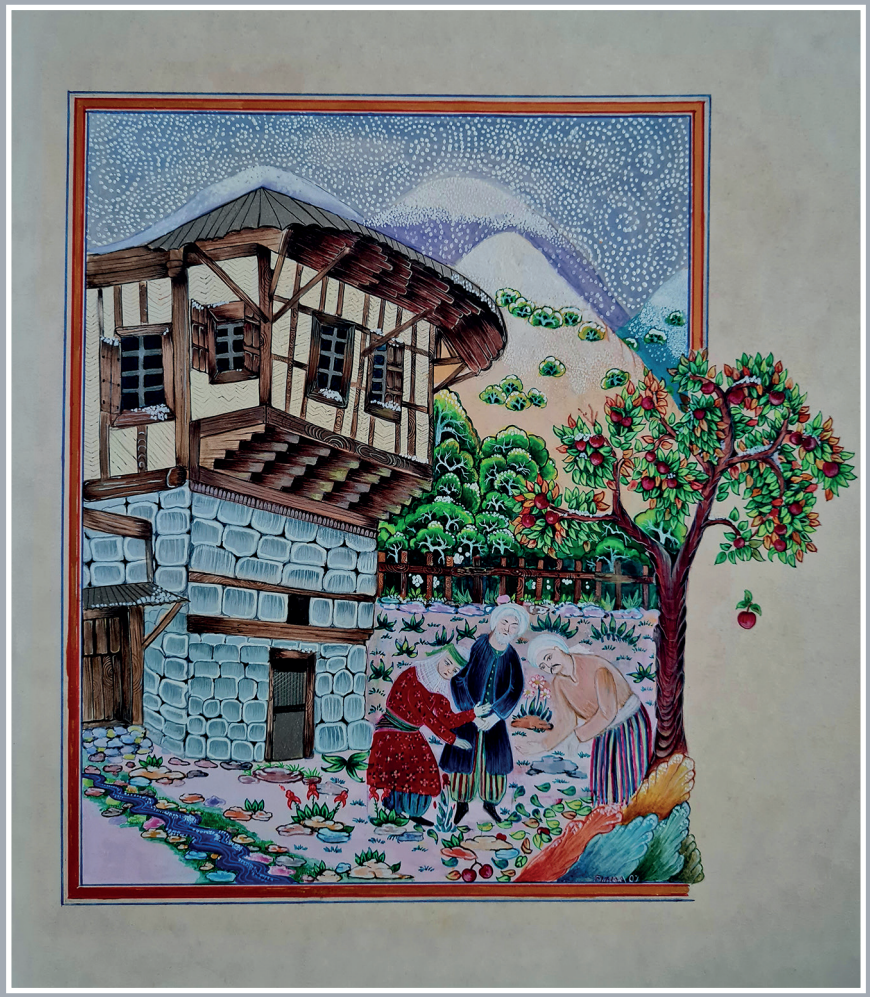

Karıncıkta bir fırtına,
Tüm vücutta bir istila,
Şoklanmadan durulursa,
Alır götürür bir çırpıda.

ventriküler fibrilasyon

Kuşattı kalbin çevresini,
Azalttı duyulan sesini,
Bir de engellerse kan geçişini,
Acil boşaltmaktır tedavisi.

kardiyak tamponat

Solur derin ve hızlı,
Çıkan sıvılar kısıtlı,
Azalmış turgor tonusu,
Ver sıvıyı kaplar dolusu.

hipovolemik şok

Hızlı derin solumuş,
Zaman birden durmuş,
Sanki bir şey yokmuş,
Eski hâline dönmüş.

absans nöbeti

Otuz kez göğüsse,
İki nefes ciğere,
Sakın ara verme,
Yoksa dönemez geriye.

temel yaşam desteği

Tıkandı damar, şişti bacak, gitti nefes.

pulmoner emboli

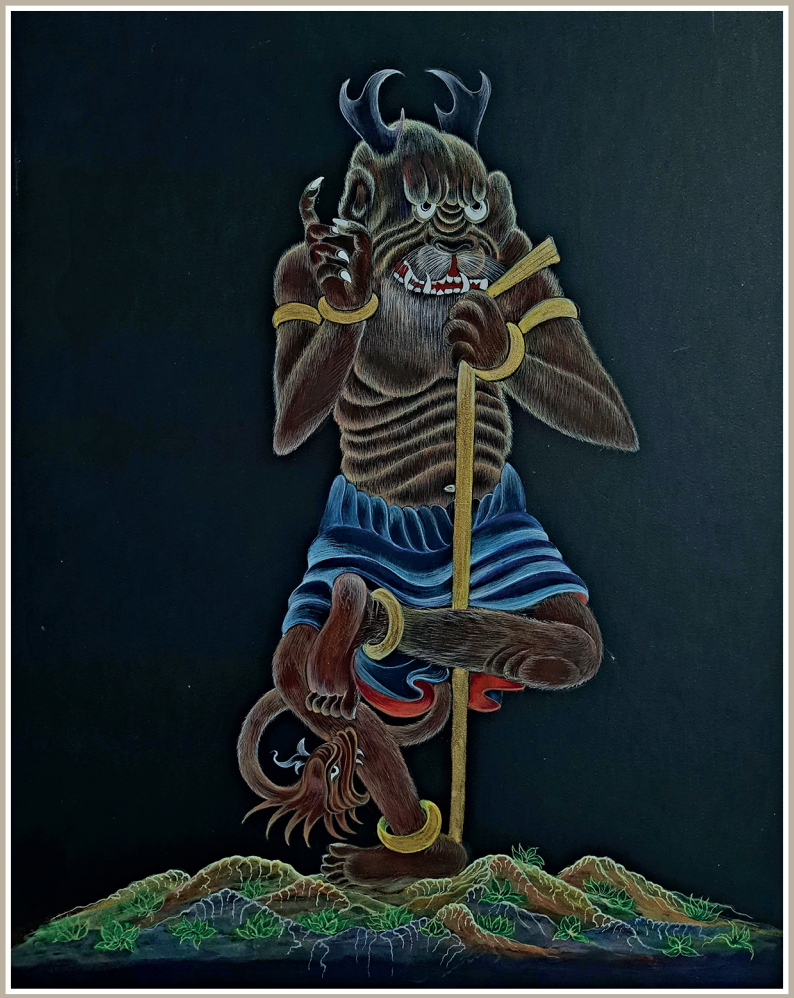

FUNDA

Kulakçık karıncığa küsmüş, ayrı takılıyorlar.

AV tam blok

Nefesi olmayanın, nefesine yol olur,
Güvenli hava yolu, hipoksiye engel olur.

endotrakeal entübasyon

Ne bitkidir ne hayvan,
Toplarsan ormandan,
Yersen eder seni candan.

mantar zehirlenmesi

Mahşerin üç atlısı: senkop, kalp yetmezliği
ve göğüs ağrısı.

aort darlığı

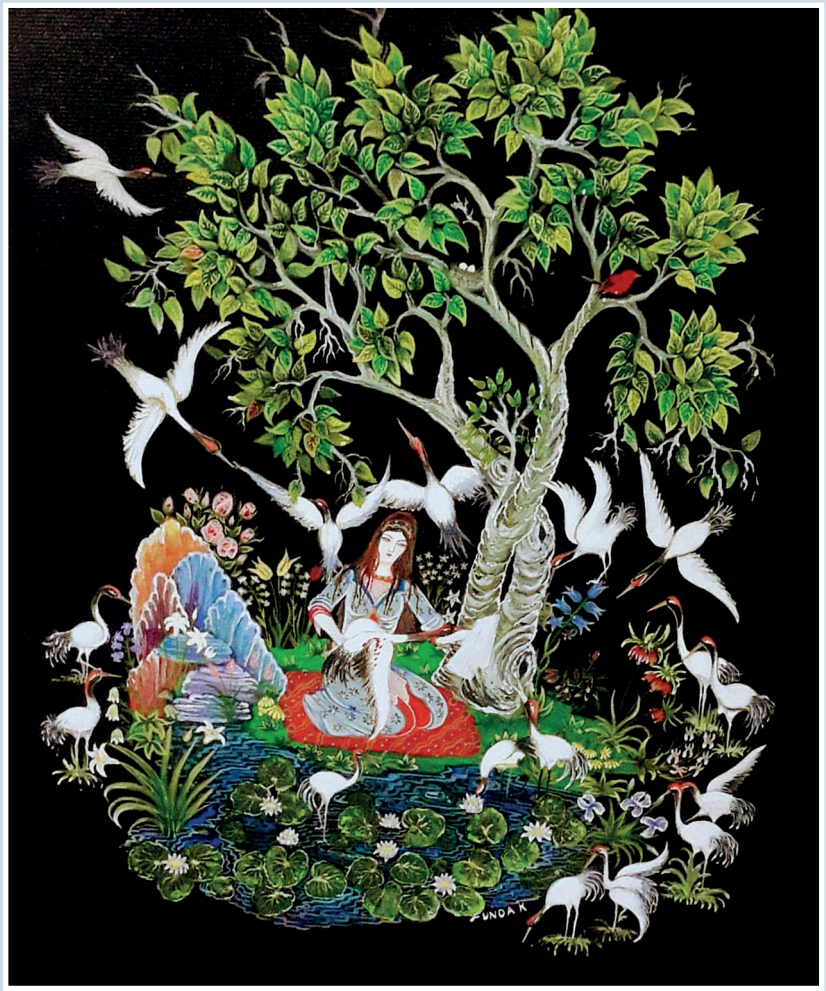

Bebek doğmazsa normal yoldan,
Sıkıntı çeker sonradan.

yaş akciğer hastalığı

Hastanenin vitrini,
Yaşama bağlar geleni.

acil servis

Mide ağrısı gibi geldiyse acile,
EKG'siz eve gönderme.

AMI

İleri yaşta şakak ağrısı,
Karardı dünyası,
Steroittir devası.

temporal arterit

Kulakta başladı ağrı,
Ağız köşesi kaydı,
Gözü açık kaldı.

Bell felci

Oksijenle yarışır,
Tatlı uyku yaratır.
Lodoslu havalarda,
Korkulu bir rüyadır.

karbonmonoksit zehirlenmesi

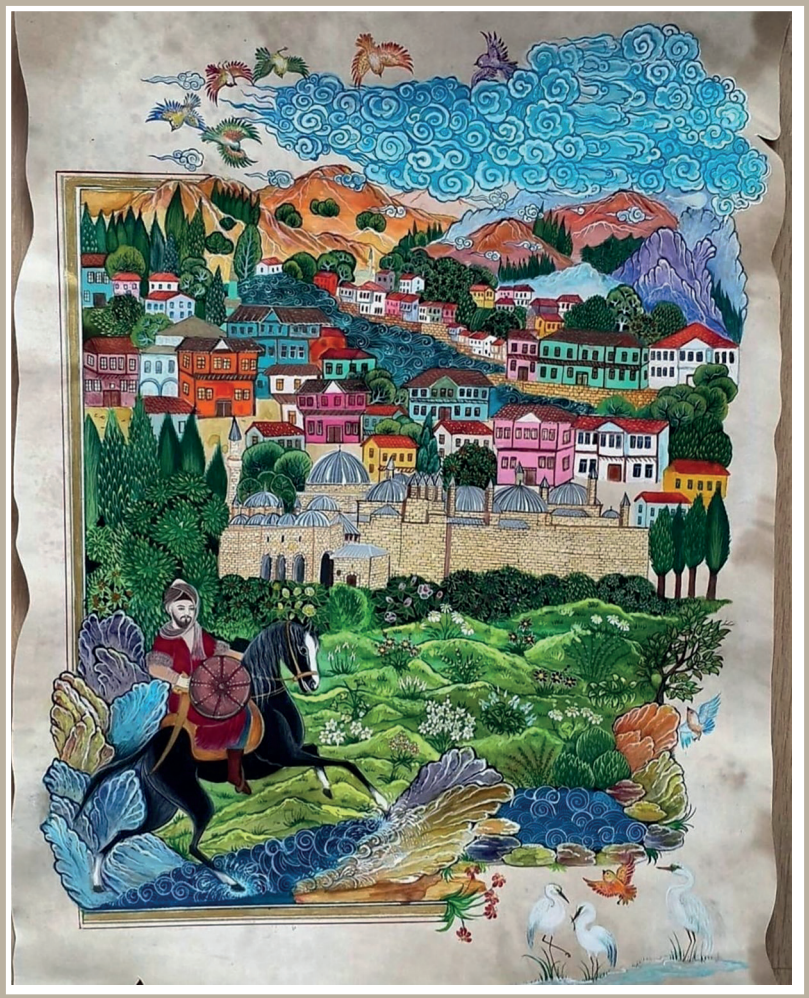

Dönme dolap gibi başım,
Kulakta oynadı taşım.

benign pozisyonel vertigo

Balon gibi eklemi,
Dayısı da böyleydi,
Sünnet olunca hastaneye zor yetişti.

hemofili

Sık kırılır elde, benzer kayığa,
Ağrısı var enfiye çukurunda,
Uyanık ol gözden kaçırma.

os skafoideum kırığı

Pupilim asimetrik,
Söyle biz akciğer filmini niye çektik?

pankoast tümörü

Kışın uyur baharda çıkarım,
Çayırda gezer piknik yaparım,
Koparırsan beni kızarım kusarım,
Kan kusturur ateşte yakarım.

Kırım-Kongo kanamalı ateşi etkenini taşıyan kene

Karbohidrat tetikledi,
Kiminde var aile hikâyesi,
Karbonhidrat tetikledi,
Yürüyememektir bedeli.

hipokalemik periyodik paralizi

Eşekten düştü köyde,
Önemsemedi devam etti işine,
Hilal çıktı kafa tomografisinde.

subdural hematom

Subdural kanama gördüm filminde,
İpucu var göz dibinde,
Adli vakadır her yerde.

sarsılmış bebek sendromu

Nefes alır göğsü çöker,
Nefes verir göğsü şişer,
İlk yardımıdır plaster.

yelken göğüs

Hava girdi akciğere,
Çıkamadı bastı kalbe.
Batır iğneyi öncelikle,
Kurtar kişiyi ivedilikle.

tansiyon pnömotoraks

Kırık kemikten geçer ciğere,
Solunumu indirir yere.

yağ embolisi

Kimi hafif kimi ağır,
Yeşil, sarı, kırmızı, siyah dört renkle,
Ayrıştırdım önceliğe göre.

triyaj

Hem ateş hem peteşi,
Ani başlangıçlı hızlı seyirli,
Korkutur hep bizleri,
Başla hemen penisilini.

meningokoksemi

Kan aldılar bayıldım,
Beş dakikaya ayıldım.

vazovagal senkop

مژگان
شکر
شکر
چشم
سخن

Çok su içer, çok işerim,
Yarı baygın, yarı uykulu gezerim,
Meyve çürüğü nefesim,
Aslında ben çok şekerim.

diyabetik ketoasidoz

Nefes almada zorlandım,
Şişti dudağım, gözüm,
Adrenalin oldu bana çözüm.

anafilaksi

Bir meleğin doğmadan yükselmesidir göğe,
Acı bir vedadır, anne kalbine değe değe.

abortus

Ensem serttir eğilmez başım,
Brudzinski ve Kernig bulguları yandaşım.

meneneal iritasyon bulguları

Havlar havlar susar,
Sesi kısık çıkar,
Grafide kalem ucu görüntüsü var.

krup

Antipsikotik alırsın,
Antiemetik alırsın,
İşler yolunda gitmezse,
Gözlerinle tavana bakar kalırsın.

okülerjik kriz

Aniden sağ yanım cansız kaldı,
Gözüm sola bakıp suçlu aradı.

Vulpian belirtisi

Selam veriyor sandılar,
Derdimi çok sonradan anladılar,
EEG'de tipik görünüm var,
Tedavide ACTH kullandılar.

infantil spazm

Egzersizle kas enzimim yükseldi,
Yoruldu böbreğim,
Diyaliz gerekti.

glikojen depo tip V

Gürültüye yakın durma,
İşitmenden olma,
Uzak olursan patırtıdan,
Korunursun çınlamadan.

akustik travma

İğne yaptırdım kalçadan,
Duramadım ağrıdan,
Yürürken ayağım takıldı durmadan.

siyatik sinir hasarı

Ani başlar, ataklarla seyreder,
Denge bozulur, baş döner,
Çınlama da beraber,
Kalıcı işitme kaybına gider.

Menière hastalığı

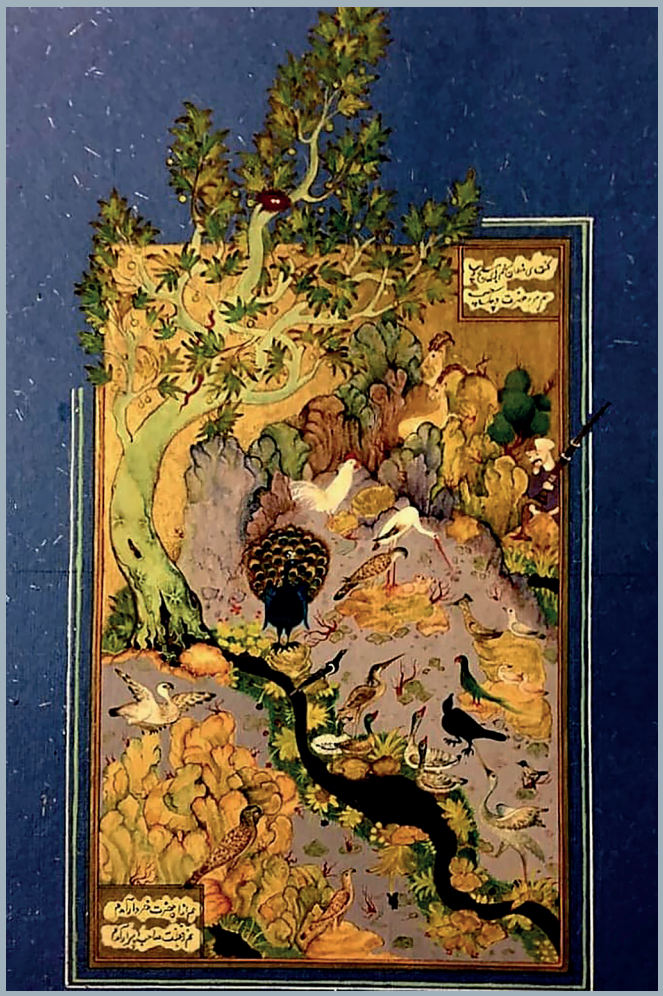

Kendi küçük, sancısı büyük, bel büktürür,
Oynayınca yerinden dört döndürür.

böbrek taşı

Pır pır atıyor kalbim,
Pıhtı yapıyor ritmim.

atriyal Fibrilasyon

On gündür boğaz ağrısı,
Akabinde sırt ağrısı,
Bugün çok cansız bacakları,
Güçsüzlük ilerliyor yukarı.

Guillain-Barré sendromu

Kene ısırdı beni,
Kelkit havzasıdır evi.
Ateş sardı bedeni,
Her yerimden kan geldi.

Kırım-Kongo kanamalı ateşi

Gece terler horlarım,
Sabah baş ağrısıyla kalkarım.

uyku apne sendromu

Koşarak dondum,
Lam üstüne kondum,
Patologdan cerraha
Uçarak döndüm.

depresyon

Belimin etrafında ağrılı bir kuşak,
Atlama sakın amilaza bak.

akut pankreatit

Önce göz kapağım düştü,
Sonra nefesim daraldı,
Boynumdaki damarlar kabardı,
Toraks BT ile tanındı.

VKSS

Göbek etrafında başlar hikâyesi,
Sağ alt tarafa göç eder sinsi sinsi,
Hill drop işaretidir belirtisi,
Cerrahidir bunun tek çaresi.

akut apandisit

Sürekli ağlayıp içine kapandı,
Antidepresan tedavi başlandı,
İki hafta içinde iyileşti sandılar,
Ama tavanda asılı buldular.

Hodgkin lenfoma

Saçmış paraları etrafa,
Uyuyamamış gece bir damla,
Çenesi düşmüş susmaz,
Bağlasan yerinde durmaz.

bipolar manik atak

Daha iki yaşında ama
Nasıl olur popoda kondiloma?

cinsel istismar şüphesi

Oyuncak deyip geçme,
Yanlış olanı seçme,
Kaçırırsa boğazına, burnuna,
Yüzünü yere çevirip ,
Elin ayasıyla vur bebeğin sırtına.

yabancı cisim aspirasyonu

Bir şey yerken tıkandı,
Bir manevra hayatını kurtardı.

nöroﬁbromatozis tip 1

Katlanılması en kolay ağrı hangisidir?

başkasının çektiği ağrı

Beşinci ve altıncı hastalık aklımda ama birinci hastalık neydi?

kızamık

Selamlar herkesi,
Sanki yumruk yemiş gibi,
Parıl parıl gözlerinin çevresi.

alerjik göz halkası

Annem negatif, ben pozitif doğmuşum,
Sarıya bürünmüşüm sarıp sarmalanmışım,
Engelli olmazmışım tedavi olsaymışım.

kernikterus

Akdeniz bölgesinde kalıtımsal bir durum ,
Karnım ağrır ateşlenip dururum,
İşe yaramaz ne antibiyotik ne serum,
Güz çiğdeminde çözümüm.

FMF

Ne çocuğum ne erişkin,
Deli doludur karakterim,
Benim de var fikirlerim,
Artık ben de bir bireyim.

ergen

Aynada kilolu tartıda zayıf,
Yemez içmez genelde oruç.

anoreksiya nervoza

Ay bu çocuk çok tuzlu dediler,
Topuk kanımdan şüphelendiler,
Ter testiyle tanımı söylediler.

kistik fibrozis

Bahçemden toplayıp yedik sebze meyve,
Nilüfer açtı akciğerimde,
Köpekler sebep olurmuş bu derde.

Kist hidatik hastalığı

Yemiş su teresini ,
Artmış eozinofilleri ,
Sarmış kelebekler,
Safra yolları ve ciğeri.

fasioliazis

Sigaradır sebebi,
Yürüyemem sürekli.
Arada bir mola verip
Vitrine bakmam gerekli.

Buerger hastalığı

Yazın şapkayı ihmal etme,
Dışarıda fazla dolaşma.
Sille tokat değildir ama
Çarpılıp acillik olma.

güneş çarpması

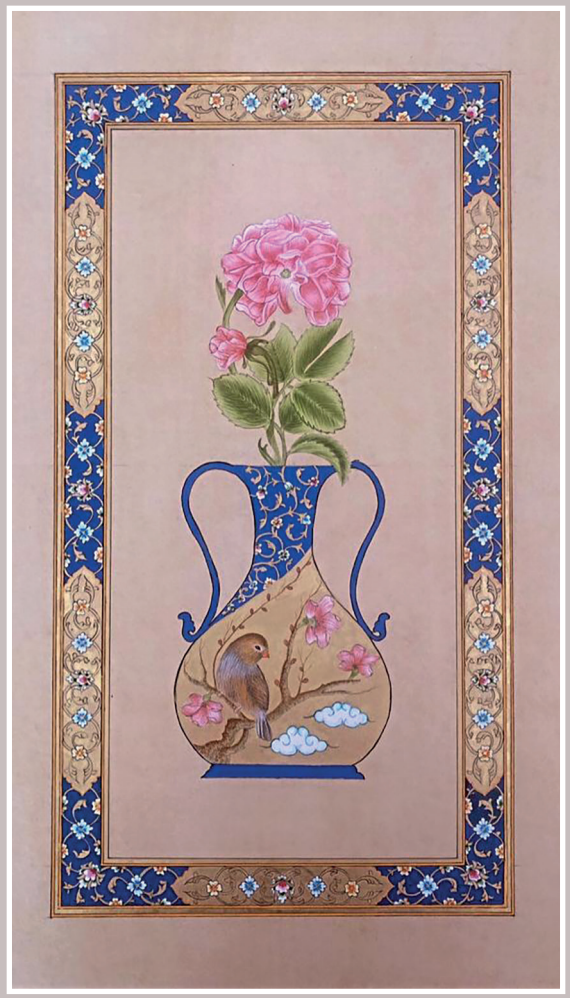

Tarlada çalışırken kesildi elim,
Gitmedim acile "geçer" dedim.
Üç gün sonra kitlendi çenem,
Yay gibi oldu bedenim.

tetanos

Depresyondayım sandılar,
Ama büyük bir kaybım var.
Acım daha çok taze,
Bir ay olmadı çıkalı cenaze.

yas

Hava açık gök yıldızlı,
Bezelerim şişti birden.
EBV senin yüzünden,
Gitti çocukluğum elimden.

Burkitt lenfoma

Düştüm merdivenden,
Geldi su burnumdan.
Başladı şiddetli baş ağrısı,
Ring testiyle kondu tanısı.

Rinore

